

TÜRKİYE'DE YABANCI BANKALARIN ETKİNLİĞİ; VERİ ZARFLAMA ANALİZ UYGULAMASI

*Murat AKBALIK**

*İbrahim SIRMA***

ÖZ

Bu çalışmada 2001 krizi sonrası Türk Bankacılık sektörüne satın alma ve ortaklık şeklinde dahil olan yabancı sermayeli bankaların sistem içindeki faaliyet etkinliği incelenmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde genel olarak Türk bankacılık yapısına değinilmiştir. Konunun devamında tarihi süreçte yabancı bankaların Türk bankacılığı içindeki yeri açıklanmıştır. Yabancı bankaların etkinliğine ilişkin yapılan bu çalışmada, ayrıca etkinliğin tanımı yapılmış devamında ölçümüne ilişkin teorik yaklaşımları vurgulanmıştır. Çalışmanın temel ayaklarından olan Veri zarflama analizi de teorik altyapısıyla birlikte açıklanmıştır. Çalışmanın son kısmında ise yabancı bankaların etkinliğine ilişkin olarak 2008-2012 dönemi için veri zarflama analizi uygulaması yapılarak çalışma sonuçlandırılmıştır. Çalışma sonucunda yabancı bankaların etkinliğinin yıllar içinde azaldığı ve ölçek olarak da sistem içindeki ağırlıklarının belirleyici olmadığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Banka, Veri Zarflama Analizi, Etkinlik

Jel Kodu: D 61, G 21

FOREIGN BANK EFFICIENCY IN TURKEY: AN APPLICATION OF DATA ENVELOPMENT ANALYSIS

ABSTRACT

This study analyses the efficiency of foreign banking systems included within the Turkish Banking sector, having become either owners or partners, after the 2001 economic crisis. The first part of the study touches on the Turkish banking system in general. The next part explains the history of the entry of foreign banks into the Turkish banking system. In this study which analyses the efficiency of foreign banks, the term “efficiency” is defined and then theoretical approaches to its measurement have been emphasised. One of the fundamental aspects of this study which is the Data Envelopment Analysis’ and its theoretical structure are explained. In the last part of the study we use the Data

* Doç.Dr.,Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, makbalik@marmara.edu.tr

** Yrd. Doç.Dr.,İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, sirma@istanbul.edu.tr

Envelopment Analysis' to analyse foreign banking activity for the 2008-2012 period. We conclude that foreign banking activity has decreased over the years and any significant influence has not been observed.

Keywords: Foreign Bank, Data Envelopment Analysis, Efficiency

Jel Code: D 61, G 21,

GİRİŞ

Yabancı sermayenin ekonomiye katkısı uzun süredir Türkiye'de tartışılmaktadır. Bu konuya olan farklı yaklaşımlarla, ülke ekonomisi bazen yabancı sermaye girişine kapatılmış, bazen de dışa açık politikalarla serbest hale dönüştürülmüştür. Yabancı sermayenin ekonomik sistem içerisine hızlı bir şekilde girdiği ve çıktığı sektör ağırlıklı olarak finans sektörüdür. Finans sektörü yapısı itibariyle çok likit olduğundan, yabancı yatırımcılar ekonomi de risk gördüklerinde hemen çekilebiliyor fırsat gördüğünde hemen girebilmektedir. Sıcak para hareketi olarak tanımlanan bu tür yatırımlar açısından en cazip ekonomiler gelişmekte olan piyasalardır. Türkiye de bu yükselen piyasalara içinde cazip konumda olan ekonomilerden biridir.

Türkiye gibi finansal piyasalara gelen bu nitelikli yatırımlar, piyasalarda sadece bir oyuncu değil aynı zamanda finansal kurumların yönetimin de söz sahibi olma talebinde de olmaktadır. Bu çerçevede mevcut banka ve benzeri finansal kuruluşlarda nitelikle ortak veya hakim ortak olma şeklinde yaklaşımlarla söz sahibi olmak istemektedirler. Türkiye'de 2001 ekonomik krizi sonrası finans sektöründe yapılan köklü düzenlemeler ve özellikle 2005 yılında çıkarılan 5041 sayılı bankacılık kanunu ile yabancı banka yatırımları artmıştır. Sektör içinde yabancı sermayeye çok sayıda nitelikli hisse satışı ve banka devri olmuştur. Yabancıların Türkiye'de bankacılık sektörüne yatırımlarını tetikleyen konjonktürel bir durumda, kriz döneminde aktif kalitesi bozulan ve mevduat sigorta fonuna devri edilen bankaların bir süre sonra tekrar satışa konması da etkili olmuştur.

Yabancıların bankacılık sektöründe ağırlığını hissettirmesiyle 2007 yılında itibaren Türkiye'nin ekonomik güvenliği tartışılmaya başlanmıştır. Ancak 2008 yılındaki küresel ekonomik krizle bu tür yatırımların durması ve Türkiye ekonomisinin küresel krizden çok etkilenmemesi ekonomik güvenlik tartışmalarını gündemden düşürmüştür. Yabancı banka yatırımların yavaşladığı 2008 yılından sonra, yabancı bankaların Türkiye'deki faaliyetlerinin verimliliği değerlendirmek üzere bu çalışma ortaya konmuştur. Bu kapsamda, bankacılık sisteminin genel çerçevesi ve yabancı bankacılığın Türkiye'deki yerine bakılarak, göreceli etkinlik yöntemlerinden veri zarflama analiziyle sektörün etkinliğine ilişkin bir uygulama yapılmıştır.

1. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNİN YAPISI

1980 yılların ilk dönemlerinde Türkiye'de finansal piyasalarının dışa açık bir vizyonu olduğunu ortaya koymak adına bir çok düzenleme yapılmıştır. Ülke dışından fon sağlama kambiyo işlemlerinde bulunma, menkul kıymet ihraç ederek bunları yurtdışında satışı serbest bırakılmıştır.

1985 yılının başında yürürlüğe giren 3182 sayılı mülga bankacılık kanunuyla, sektöre girişlerinin kolaylaştırılması, faiz oranları üzerindeki kontrolün kalkması, sermaye yeterlilik rasyosuna ilişkin düzenlemeler getirilmesi, yabancı bankaların kuruluş ve şube açmalarının kanunla güvence altına alınması, sektöre ilişkin değişimin temel göstergelerinden olmuştur (Baykal, 2007, 37) .

1989 yılı Türkiye de bankacılık açısından ayrıca önemli bir yıldır. Bu dönemde sektöre yeni bankalar dahil olmuş, sektördeki rekabeti arttırmışlardır. Rekabet, maliyeti düşürme ve otomasyonu geliştirme arayışlarıyla birlikte farklı finansal piyasalarda faaliyet geliştirmeyi de beraberinde getirmiştir. Aynı yıl içinde yürürlüğe konulan 32 sayılı Türk parasını koruma hakkında kararname ile finansal piyasa tamamen dışa açık bir yapı kazanmıştır (Yağcılar, 2011, 100).

Sektörde 1980’li yıllardaki pozitif anlamdaki gelişmeler olmasına rağmen, 1990’lı yıllardaki siyasi ve ekonomik istikrarsızlık (kronik yüksek enflasyon, kamu kesimi bütçe açıkları, ödemeler dengesi krizleri vb.) piyasalarda güvensizliğe neden olmuştur (Oktar, 2010,12). Bu güvensizlik, yerli paranın yabancı paralar karşısında değersizleşmesine, mevduatın vade yapısının oldukça kısılmasına ve kredi hacminin daralmasına neden olmuştur.

1990’ların yılların belirsiz piyasa ekonomisinde bankacılık sektörü faaliyetlerini ağırlıklı olarak kamu borçlanma senetlerinden elde edilen yüksek faiz gelirleri ile oluşan karlarla devam ettirmiştir. Bir diğer ifade ile bankalar, esas faaliyeti olan mevduata faiz verip, söz konusu mevduatı reel sektöre kredi şeklinde kullanılmak yerine yüksek reel faizlerle kamuyu finanse etmiştir.

Bu dönemde bankacılık sistemi ile ilgili mevzuatta sık sık yapılan değişiklikler, uluslararası temel bankacılık ilkelerinden sapmalar, bağımsız denetim uygulamalarındaki sorunlar, şeffaflığın sağlanamaması, kamunun aydınlatılmasına yönelik ilkelerin yeterli düzeyde uygulanmaması ve denetim raporların karar aşamasında belirleyici olmaması, sektörü olması gereken disiplinden uzaklaştırmıştır. Sektör, 1994 yılında Türkiye ekonomisinde yaşanan kriz sonucunda önemli kayıplarla karşı karşıya kalmış ve üç banka tasfiye sürecine alınmıştır (Boyacıoğlu, 2003, 526) .

Sektörde denetime ilişkin sistematik bir yapının oluşturulamaması 1999 yılına kadar, makro ekonomik unsurların bütün risklerinin bankalarda bünyesinde barındırarak faaliyetlerini sürdürmesine neden olmuştur. 1999 yılında bankacılık kanununda yapılan değişiklikle, bankaların mali durumlarında güçlü bir yapı ortaya koyma zorunluluğu getirilmiştir. Bu değişime ayak uyduramayan beş banka fona devredilmiştir (Yağcılar, 2011, 103).

Sektörün faiz, enflasyon ve kur gibi sistematik riske karşı duyarlılığının arttığı bu dönemde Kasım 2000 krizi patlak vermiştir. Likidite yetersizliğinden kaynaklanan bu kriz sonucunda faiz oranlarının aşırı yükselmesi, bankaların mali yapılarını bozmuştur. Kasım krizi sonrası alınan önlemlerle mali piyasalardaki dalgalanmalar kısmen giderilmiş ancak sistem kendisini toparlamaya fırsat bulmadan Şubat 2001’de bankacılık ve finans sektörü çökerek, Cumhuriyet tarihinin en büyük ekonomik krizi yaşanmıştır (Boyacıoğlu, 2003, 528). Kriz sonucunda. 2001 yılı içersinde sistemdeki banka sayısı 79’dan 61’e düşmüştür (TBB, 2002, 5). 2004 yılına gelindiğinde birleşme ve devirlerle bu sayısı 49’a kadar gerilemiştir (BDDK, 2004, 33).

Ekonomik krizle piyasadaki güvensizliği ve istikrarsızlığı ortadan kaldırmak, ekonominin yeniden yapılandırılmasına yönelik altyapıyı oluşturmak amacıyla Şubat 2001 krizi sonrasında bir çok kanuni

düzenlemeyle “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı” uygulamaya konulmuştur. “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı” çerçevesinde “Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı”nın temel amacı; Kamu, özel ve fondaki bankaların mali ve operasyonel yapısının güçlendirilmesine yönelik uygulamalar ile bankacılık sektöründe gözetim ve denetimin etkinliğini artıracak, sektörü daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturacak yasal ve kurumsal düzenlemeleri içermektedir (BDDK, 2001,13). 2001 krizi sonrası bankacılık sisteminin ve ekonominin yeniden yapılandırılmasıyla sektörü krize sürükleyen yapısal sorunlar ortadan kaldırılmıştır. Bankacılık sisteminde kredi talebinin artmasıyla bankaların toplam aktifleri içindeki kredilerinin payı yükselerek bankacılığın mali yapısı sağlamlanmış ve karlılık performansı iyileşmiştir.

Türk ekonomisinin büyüme performansına bağlı olarak bankacılık sektörünün de gelişmesi, “yabancı sermaye” nin dikkatini çekmiş böylece bankalara ve diğer finansal kurumlara doğrudan yabancı yatırımlar artmıştır. Ayrıca 2005 yılında yürürlüğe giren 5041 sayılı bankacılık kanunuyla, bankacılık faaliyetleri uluslararası düzenlemelere önemli ölçüde yaklaşmıştır. Kanunda, bankacılık faaliyetinde risk yönetiminin ve kurumsal yönetimin geliştirilmesine, aktif kalitesine dikkat edilmesine, likidite ve sermaye yeterliliğinin güçlendirilmesine önem verilmiştir (Arıcan, Yücememiş, Karabay, Işıl, 2011, 100).

Bu düzenlemeler, sektörün gelişmesine ve rekabetçi yapısının güçlenmesine önemli katkı sağlayarak Türk bankacılık sektörünün son 10 yıllık dönemde iyi bir dönüşüm yapmasını sağlamıştır. Son yıllarda gerek ABD’deki tutsat (mortgage) krizi, gerekse AB’deki krizlere karşı dayanıklı duruşuyla da sektör gücünü test etmiş ve göstermiştir.

1.1. Türkiye’de Yabancı Sermayeli Bankalar

19.yy. ikinci yarısından itibaren Türkiye’de var olan bankacılığın kuruluşunda yabancı bankalar birinci derecede rol almışlardır. Türkiyedeki ilk yabancı banka 1856’da İngiliz sermayesiyle kurulan Ottoman Bank’tır. (www.obarsiv.com, 08.01.2013) Bu dönemdeki bankaların temel amacı kamu otoritesine borç verme ve Osmanlı devletindeki yabancı sermaye yatırımlarına kredi sağlamaktır.

Cumhuriyetin kurulmasından itibaren izlenen korumacı ekonomi politikaları nedeniyle, yabancı bankalar etkinliklerini yitirmiş ve yerlerini ulusal bankalara bırakmışlardır. Osmanlı döneminde kurulan veya faaliyette bulunan 38 yabancı bankadan yalnızca 13 tanesi Cumhuriyet dönemine geçebilmiştir. (Akgüç, 1992, 11).

Cumhuriyet döneminde Türkiye 1930’lu yılların başından itibaren yeni bir dönemine girmiş ve devletçiliğe doğru bir dönüş olmuştur. Bu dönemden sonra yaklaşık 50 yıl süreyle Türkiye’de yeni yabancı banka kurulmamış ve şube açmak yoluyla dahi faaliyete geçmemiştir. Yabancı sermayenin doğrudan yatırım yapması için düzenlenen 24 ocak 1980 tarihinde düzenleme yapıldığında Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı sermayeli banka sayısı 4’tür. (Akgüç, 1992,12)

24 Ocak 1980 kararlarıyla ekonomide dışa açık olma, Türk bankacılık sektörü üzerinde de etkisini göstermiştir. Dışa açık yapı sektörü, daha rekabetçi ve güven veren bir ortama dönüştürmüştür. 1980 sonrası sektörün dışa açılması Citibank’ın şube açması ile başlamıştır. (Tekebaş, 2005, 17).

1980 Yılında sayısı 4 olan yabancı banka sayısı 1991 yılında 24’e yükselmiştir. 2001 krizi öncesi

birleşmeler ve bazı yabancı banka şubelerinin Türkiye’de faaliyetlerini durdurmaları sonucu Türkiye’deki yabancı banka sayısı, 21’e gerilemiştir. Kriz döneminde birçok bankanın faaliyetine son verilmesinin de etkisiyle yabancı bankaların sistem içindeki ağırlığı % 3’ düşmüştür. Kriz sonrasında bankacılık sektöründe yapılan düzenlemeler ve yabancı bankalara tanınan çeşitli avantajlarla tekrar bankacılık sektörüne katılım sağlamışlardır. 2007 yılında sektördeki sermayenin % 48 yabancılara aittir (Apak, 2007,19)

Yabancı bankaların 2001 sonrasında yabancı sermayenin yerel sermayeli bankaların paylarını satın alarak, söz konusu bankaların sermaye çoğunluğuna veya nitelikli ortaklığa sahip olmuşlardır. 2001 sonrasında 8 yerel sermayeli banka yabancı banka statüsüne dönüşmüştür. Tablo 1’de 2012 Eylül itibariyle yabancı sermayeli, kamu ve özel sermayeli bankaların şube sayılarıyla birlikte listesi verilmiştir.

Tablo 1
Türkiye'deki Ticari Bankaların Şube Sayıları (2002-2012 Eylül)

	2012/9	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Kamu Sermayeli Bankalar	3,058	2,909	2,744	2,530	2,416	2,203	2,149	2,035	2,149	1,971	2,019
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1,510	1,458	1,399	1,316	1,269	1,251	1,247	1,146	1,146	1,148	1,173
Türkiye Halk Bankası A.Ş. ⁵	807	771	709	669	622	590	588	584	707	527	546
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	741	680	636	545	525	362	314	305	296	296	300
Özel Sermayeli Bankalar	5,045	4,944	4,582	4,390	4,290	3,625	3,582	3,799	3,729	3,594	3,488
Adabank A.Ş.	1	1	1	1	1	1	1	1	40	82	82
Akbank T.A.Ş.	963	927	913	878	868	716	683	660	641	619	626
Alternatif Bank A.Ş.	63	63	53	46	46	40	29	26	23	22	23
Anadolubank A.Ş.	88	88	86	86	77	76	63	65	50	50	48
Şekerbank T.A.Ş.	272	272	260	256	250	235	209	203	197	197	196
Tekstil Bankası A.Ş.	44	44	44	45	60	59	48	41	38	38	35
Turkish Bank A.Ş.	20	20	21	25	26	22	17	13	13	12	13
Türk Ekonomi Bankası A.Ş. ⁴	510	507	335	334	336	273	170	113	88	78	75
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	928	914	859	788	726	588	483	432	349	313	304
Türkiye İş Bankası A.Ş.	1,234	1,201	1,142	1,093	1,039	939	891	875	852	844	839
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ³	922	907	868	838	861	676	598	405	407	413	419
Yabancı Sermayeli Bankalar	1,965	1,938	2,096	2,062	2,034	1,741	1,072	393	209	209	204
Arap Türk Bankası A.Ş.	7	6	6	6	3	3	3	3	3	3	3
Bank Mellat	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Citibank A.Ş.	37	37	37	37	56	54	54	24	24	24	24
Denizbank A.Ş. ¹	600	588	500	450	400	320	262	236	199	165	161
Deutsche Bank A.Ş. ⁷	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1
Eurobank Tekfen A.Ş. ¹⁰	60	59	54	42	42	36	31	30	31	31	33
Fibabanka A.Ş. ⁶	27	21	18	18	18	16	16	12	12	12	
Finans Bank A.Ş. ²	530	522	503	461	458	411	309	208	170	150	126
Habib Bank Limited	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
HSBC Bank A.Ş.	331	330	333	336	335	237	193	158	159	159	163
ING Bank A.Ş. ⁹	320	322	323	359	366	365	349	307	293	272	221
JPMorgan Chase Bank N.A.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Portigon AG ¹¹	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Société Générale (SA)	16	16	16	16	16	1	1	1	1	1	1
The Royal Bank of Scotland N.V. ¹²	3	3	3	8	8	6	1	1	1	1	1
Turkland Bank A.Ş. ⁸	27	27	27	25	25	16	10	10	8	7	6

¹Denizbank A.Ş., hisselerinin % 74,9965'ini Dexia Participation Belgique S.A.'ye satmak üzere 30 Mayıs 2006 tarihinde bir anlaşma imzalamış, ancak fidi devir işlemi 17 Ekim 2006 itibarıyla gerçekleşmiştir. Banka, bu tarih itibarıyla yabancı bankalar grubuna geçmiştir.

²Finans Bank A.Ş. hisselerinin %46'sı 28 Temmuz 2006 tarih itibarıyla National Bank of Greece S.A.'ye devredilmiştir. Banka, bu tarih itibarıyla yabancı bankalar grubuna geçmiştir.

³Koçbank A.Ş., 1 Ekim 2006 tarihinde, tüm hak, alacak, borç ve yükümlülükleri ile birlikte ve tüzel kişiliği tasfiyesiz sona ermek suretiyle Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'ye devredilmiştir.

⁴Türk Dış Ticaret Bankası A.Ş., 4 Temmuz 2005 tarihinde yabancı bankalar grubuna geçmiştir. Bankanın ticari ünvanı 28 Kasım 2005 tarihi itibarıyla "Fortis Bank A.Ş." olarak değişmiştir. Fortis Bank A.Ş., 25 Ocak 2011 tarihinde, tüm aktif pasifiyle Türk Ekonomi Bankası A.Ş.'ye devredilmiş, tüzel kişiliği 14 Şubat 2011 tarihinde İstanbul Ticaret Sicili'nden kaldırılarak sona ermiştir.

⁵Pamukbank T.A.Ş. 17 Kasım 2004 tarihi itibarıyla Türkiye Halk Bankası A.Ş.'ye devredilmiştir.

⁶BankEuropa Bankası A.Ş.'nin ticari ünvanı 29 Kasım 2006 tarihi itibarıyla "Millennium Bank A.Ş." olarak değişmiştir. "Millennium Bank A.Ş."nin ticari ünvanı 11 Mayıs 2011 tarihi itibarıyla 2011 "Fibabanka A.Ş." olarak değişmiştir.

⁷Deutsche Bank A.Ş. 15 Ekim 2004 tarihi itibarıyla kalkınma ve yatırım bankaları grubundan yabancı bankalar grubuna alınmıştır.

⁸MNG Bank A.Ş. hisselerinin %50'si Arap Bank plc ve %41'i BankMed'e 29 Ocak 2007 itibarıyla devredilmiştir. Banka, bu tarih itibarıyla yabancı bankalar grubuna geçmiştir. "MNG Bank A.Ş."nin ticari ünvanı ise 3 Nisan 2007 tarihinde "Turkland Bank A.Ş." olarak değişmiştir.

⁹Oyak Bank A.Ş.'nin sermayesinin %100'üne tekabül eden ve Ordu Yardımlaşma Kurumu uhdesinde bulunan hisseleri 24 Aralık 2007 tarihi itibarıyla ING Bank N.V.'ye devredilmiştir. Banka, bu tarih itibarıyla yabancı bankalar grubuna geçmiştir.

¹⁰Tekfenbank A.Ş. hisselerinin % 70'i Eurobank EFG Holding(Luxemburg) S.A.'ye 16 Mart 2007 tarihinde devredilmiştir. Banka, bu tarih itibarıyla yabancı bankalar grubuna geçmiştir. "Tekfenbank A.Ş."nin ticari ünvanı 11 Ocak 2008 tarihi itibarıyla "Eurobank Tekfen A.Ş." olarak değişmiştir.

¹¹WestLB AG'nin ticari ünvanı 31 Temmuz 2012 tarihi itibarıyla "Portigon AG" olarak değişmiştir.

¹²ABN AMRO Bank N.V.'nin ticari ünvanı 19 Mart 2010 tarihi itibarıyla "The Royal Bank of Scotland N.V." olarak değişmiştir.

Aşağıdaki Tablo 2’de ise Türkiye’de faaliyette bulunan ticari bankaların 30.09.2012 tarihindeki toplam aktif büyüklüklerine göre sıralaması yapıldıktan sonra toplam kredi ve alacakları, toplam mevduatları, toplam öz kaynakları, ödenmiş sermayeleri, net dönem kar/zararı ve personel sayıları gibi bazı temel büyüklükleri verilmektedir. Bu tablodan hesaplanabileceği¹ gibi ilk yedi banka Türkiye’deki ticari bankaların toplam aktif büyüklüğünün yaklaşık % 80’ini oluşturmaktadır. En büyük aktif toplamına sahip ilk 7 bankanın toplam kredi ve alacaklar, toplam mevduat, toplam öz kaynaklar, ödenmiş sermaye, net dönem kar/zararı ve personel sayılarının toplam ticari bankacılık içindeki payları sırasıyla %77,4; %80; %78,8; %63,4; %81,9; %69,2’dir. Türk ticari Bankacılığında en büyük aktif toplamına sahip 7 bankanın Türk ticari bankaların toplam aktifine oranı olan yaklaşık %80’lik rasyoyu kredi, mevduat, öz kaynak ve net dönem karı gibi önemli kalemlerde de sürdürdüğü görülmektedir.

¹ En Büyük Toplam Aktife sahip ilk 7 Ticari Bankanın Toplam Aktiflerinin Toplamı / Türk Ticari Bankaların Toplam Aktifi=(166,847 + 154,742 + 154,550 + 150,241 + 118,218 + 102,059 + 98,219) / 1,190,515 = % 79,3;
 En Büyük Toplam Aktife sahip ilk 7 Ticari Bankanın Kredi ve Alacaklar Toplamı / Türk Ticari Bankaların Kredi ve Alacaklar Toplamı=(98,533 + 68,390 + 88,952 + 85,391+ 72,654+63,023+64,379)/ 698,784=%77,4;
 En Büyük Toplam Aktife sahip ilk 7 Ticari Bankanın Mevduat Toplamı / Türk Ticari Bankaların Toplam Mevduatı=(101,628+108,074+89,800+85,666+66,603+76,429+64,017)/ 739,769=%80
 En Büyük Toplam Aktife sahip ilk 7 Ticari Bankanın Öz kaynak Toplamı / Türk Ticari Bankaların Öz kaynak Toplamı =(20,925+15,818+20,116+20,128+14,415+11,091+11,051) / 144,073= %78,8
 En Büyük Toplam Aktife sahip ilk 7 Ticari Bankanın Ödenmiş Sermaye Toplamı / Türk Ticari Bankaların Ödenmiş Sermaye Toplamı =(4,500+2,500+4,200+4,000+4,347+1,250+2,500) / 36,708=%63,4;
 En Büyük Toplam Aktife sahip ilk 7 Ticari Bankanın Net Dönem Kar/Zarar Toplamı / Türk Ticari Bankaların Net Dönem Kar/Zarar Toplamı =(2,345+1,886+2,313+1,870+1,401+1,853+1,009) / 15,485=%81,9;
 En Büyük Toplam Aktife sahip ilk 7 Ticari Bankanın Şube Sayısı Toplamı / Türk Ticari Bankaların Şube Sayısı Toplamı =(24,504+23,359+17,310+16,436+14,954+14,332+13,223) / 179,256= %69,2

Tablo 2
Aktif Büyüklüklerine (Milyon TL) Göre Ticari Banka Sıralaması (30.09.2012)

	Banka	Kuruluş Yılı	Toplam Aktifler	Toplam Krediler ve Alacaklar*	Toplam Mevduat	Toplam Özkaynaklar	Ödenmiş Sermaye	Net Dönem Kar/Zararı	Personel Sayısı (Adet)
1	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1924	166,847	98,533	101,628	20,925	4,500	2,345	24,504
2	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1863	154,742	68,390	108,074	15,818	2,500	1,886	23,359
3	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1946	154,550	88,952	89,800	20,116	4,200	2,313	17,310
4	Akbank T.A.Ş.	1948	150,241	85,391	85,666	20,128	4,000	1,870	16,436
5	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1944	118,218	72,654	66,603	14,415	4,347	1,401	14,954
6	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1938	102,059	63,023	76,429	11,091	1,250	1,853	14,332
7	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1954	98,219	64,379	64,017	11,051	2,500	1,009	13,223
8	Finans Bank A.Ş.	1987	49,902	35,013	30,717	6,634	2,565	660	11,459
9	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1927	42,505	28,893	27,958	4,663	2,204	371	9,205
10	Denizbank A.Ş.	1997	40,457	26,206	24,746	4,691	716	585	10,080
11	HSBC Bank A.Ş.	1990	25,797	15,445	13,476	2,984	652	131	5,994
12	ING Bank A.Ş.	1984	23,184	17,698	13,591	2,803	2,409	230	5,333
13	Şekerbank T.A.Ş.	1953	14,656	9,430	9,574	1,736	1,000	178	3,517
14	Alternatif Bank A.Ş.	1992	7,904	5,011	4,224	548	420	57	1,191
15	Citibank A.Ş.	1980	7,884	3,254	5,586	1,031	34	91	2,212
16	Anadolubank A.Ş.	1996	7,218	4,170	4,126	1,135	600	141	1,970
17	Eurobank Tekfen A.Ş.	1992	4,275	2,946	3,102	685	570	46	984
18	Tekstil Bankası A.Ş.	1986	3,502	2,583	2,450	542	420	16	870
19	Deutsche Bank A.Ş.	1988	3,426	482	763	491	135	80	104
20	Fibabanka A.Ş.	1984	3,120	2,685	2,252	371	427	35	542
21	The Royal Bank of Scotland N.V.	1921	2,750	302	491	443	108	30	95
22	Turkland Bank A.Ş.	1991	2,649	1,905	2,013	368	300	20	513
23	Arap Türk Bankası A.Ş.	1977	2,147	569	633	406	240	52	271
24	Société Générale (SA)	1989	1,457	412	198	116	135	10	295
25	Turkish Bank A.Ş.	1982	837	323	523	163	158	1	290
26	JPMorgan Chase Bank N.A.	1984	830	0	544	271	100	40	56
27	Bank Mellat	1982	729	73	528	183	54	25	58
28	Portigon AG	1985	279	29	38	176	54	6	40
29	Habib Bank Limited	1983	80	33	9	45	30	1	17
30	Adabank A.Ş.	1985	51	0	7	43	80	0	42
	Toplam		1,190,515	698,784	739,769	144,073	36,708	15,485	179,256

* Toplam Krediler ve Alacaklar = Krediler ve Alacaklar + Takipteki Krediler - Özel Karşılıklar

Kaynak : TBB, www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/4, (10.12.2013).

2. ETKİNLİK KAVRAMI ve FİNANSAL ETKİNLİK

Etkinlik, girdilerin israf edilmemesi, belli nitelikte üretimin en düşük maliyetle en iyi şekilde yapılması, girdilerin teknik olarak belirlenmiş standartlarla karşılaştırılmasıdır. Etkinliğin sayısal ifadesi ise hedef değer in fiili değere bölünmesidir (Yavuz, 2003, 13). Bunun anlamı etkin veya etkin olmama durumu hakkında yapılacak olan tahmin, ölçümlenebilir değerlerden (varlıklar, satış, karlılık, maliyetler vb.) türetilerek belirlenir.

Eğer bir üretim sürecinde çıktılardan bir kısmı girdileri sabit tutarak arttırmak mümkün değilse bu unsur için üretim sürecinin etkin olduğu söylenir. Bu durum **teknik etkinlik** (technical efficiency) kavramı ile ifade edilmektedir. Koopmans 1951 yılında Faaliyetlerin Etkin Kombinasyonu Olarak Üretimin Analizi (An Analysis of Production as an Efficient Combination of Activities) konulu çalışmasında, teknik olarak etkinliği şu şekilde tanımlamıştır. Herhangi bir çıktıyı arttırmak için diğer bir çıktı unsurunu azaltmak gerekirse veya bir girdiyi biraz azaltmak için başka bir girdinin arttırılması gerektiği bu durumlarda etkinliğin teknik olarak gerçekleştiğini ifade etmiştir (Lovell, 1993,10).

Bu anlamda teknik olarak firma ölçeğinde birimlerin etkin olması için teorik sınır üzerinde yer alması gerekmektedir. Bu etkin sınır düzeyinde olunmaması durumunda kaynakların iyi kullanılmadığı kanaatine varılacaktır (Tarım, 2001, 17).

Burada ifade edilen teknik etkinlik, İşletmelerin finansal etkinliği içinde geçerlidir. Finansal etkinlikle bağlantılı çeşitli göstergeler vardır. Karlılık ve satışlar en çok kullanılan verilerdir. İşletmelerin kârlarıyla, varlıklar ve kullandığı kaynaklar arasında anlamlı ilişkiler kurulabilir. Bu amaçla hesaplanan oranlar işletmenin varlıkları ve kullandığı kaynaklar üzerinden sağladığı verimi gösterir.

Firmaların finansal etkinliklerinin faaliyetlerine yönelik olarak değerlendirmesinde, parametrik, parametrik olmayan ve oran analizi yöntemleri geliştirilmiştir.

Bunlardan literatürde temel analiz olarak da ifade edilen ve mali tablolardan yararlanarak hesaplanan oran analizi en yaygın yöntemdir. Bu yaklaşımda tek girdi ve tek çıktı niteliğindeki iki değişken arasındaki ilişkiyi irdeleyen “oransal” analiz yapıları (Yolalan, 1991, 709). Bu oransal etkinlik göstergeleri diğer etkinlik unsurlarını göz ardı ettiği için yeterli görülmemekte ve çok girdili-çıkıtlı üretim alanlarında uygulanamadığından zayıf kalmaktadır. Fakat esas finansal analizlerin yapıldığı bu oranlarla belli bir zaman aralığında seçilmiş herhangi bir finansal değerle firmanın mali olarak ne kadar etkin olduğu ve finansal durumu hakkında bir kanaat oluşturulmaya çalışılmaktadır (Feroz, Kim, Rabb, 2003, 49).

Etkinlik ölçümünde kullanılan diğer bir yöntem, Firma veya firmalar açısından önceden belirlenmiş herhangi bir analitik formun varlığını öngörmeyen “parametrik olmayan” yöntemlerdir. Bu yöntemlerde teknik etkinlik kavramı, finansal etkinlik göstergeleri olarak da ifade edilebilir. Nitekim finansal analizde veri olarak kullanılan satışlar, varlıklar, net kar ve sermaye gibi firma değerleri teknik etkinliğin ölçümünde de kullanılabilir. Burada toplam varlıklar ve sermaye tanım gereği belli bir düzeyde olması gereken girdiler, net karda maksimize edilmesi gereken çıktıları temsil eder. Firmanın teknik etkinliği bu açıdan yorumlandığında belli düzeyde kaynak girdisiyle maksimum kar elde edilebilir (Bowlin,1999,291).

Veri Zarflama Analizi, modele dahil edilen değişkenler arasındaki ilişkilerin saptanarak tek toplam performans ölçüsü geliştirilmesinde, birden çok bağımsız ve birden çok bağımlı değişkeni aynı anda değerlendirir. Bu özellik modeli cazip kılar. Bu etkinlik değerlemesi diğer analiz (oran analizi veya regresyon analizi) yöntemlerinde yer almamaktadır (Sırma, 2008,14).

2.1. Veri Zarflama Analizi

Parametrik olmayan etkinlik yaklaşımları arasında hızlı bir gelişim gösteren Veri Zarflama Analizi, **göreceli teknik etkinlik** yaklaşımı firma açısından tek çıktılı sonuçlar yerine birçok çıktılı sonucun elde edildiği ortamlara uygulamaktadır. VZA doğrusal programlama tabanlı parametrik olmayan bir tekniktir. Etkin sınır için özel bir fonksiyon tanımlamaya gerek yoktur. Bu esneklik analizin birçok alternatif model oluşturmasına müsaade etmektedir (Luis, Vega, 2001, 1).

Regresyon yaklaşımında modeller, bir optimizasyon etrafında oluşturulurken VZA da her bir firma için bir optimum nokta kullanılmakta böylece ortalamalar yerine firma bazında değerlendirmeler yapılmaktadır (Tarım, 2001,53).

Parametrik olmayan programlama tabanlı çok sayıda girdi ve çok sayıda çıktı kullanılması sonucunda bulunan etkin karar birimi (çalışmada karar birimi yerine firma ifadesi kullanılacaktır) ve etkin olmayan firmaların sınıra olan uzaklıklarının hesaplanması Charnes, Cooper ve Rhoades'in 1978 yılında yaptıkları "*Measuring the efficiency of decision making units*" adlı çalışmayla çözülmüştür. Veri Zarflama Analizi (Data Envelopment Analysis) adını verilen bu yaklaşımla farklı ölçeklerle ölçülmüş veya farklı ölçü birimlerine sahip firmaların girdi ve çıktıları arasında etkinlik karşılaştırması yapılarak firmaların göreceli olarak performansını ölçmek mümkün olmuştur (Tarım, 2001, 49-50).

Veri zarflama analizinde karar birimi (Decision Making Unit) olarak ifade edilen firma sayısı için $i = 1, 2, \dots, n$, şeklinde gösterilir. Model firmaların gözlemlenen performanslarına dayanarak göreceli performans değerlendirmesi yapılmak üzere belirlenmiştir. Karar birimleri karar amaçlı olsun veya olmasın, sahip oldukları girdileri çıktıya dönüştürme yükümlülüğü altındadır. VZA bu dönüşümdeki etkinliğin derecesini ortaya koyar. Yönteme ilişkin modelleri ortaya koymadan önce bazı sembolleri tanımlamak gerekir. Girdi matrisi X , $\sum_{i=1}^N x_i$ olarak toplam girdileri, çıktı matrisi Y , $\sum_{i=1}^N y_i$ olarak bütün firmaları temsilen gösterilir. Veri Zarflama analizinin oran olarak gösterimi $\frac{uy_i}{vx_i}$ şeklindedir. u çıktı değişkenlerin ağırlığı, v ise girdi değişkenlerin ağırlığını gösterir (Bowlin, 1998, 3).

Firmaların veri zarflama analizi içerisinde ağırlıkları kendi toplam etkinliklerini maksimize edecek şekilde seçilebilir. Böylece, her firmanın özel durumunun etkinlik analizi çerçevesinde tanımlanması mümkündür. Fakat firmaların seçtiği (u ve v) ağırlık kümesi diğer karar birimlerine uygulandığında hiçbir firmanın toplam faktör verimliliği 1.0'ın üzerine çıkmamalıdır. Aksi takdirde firmaların toplam faktör verimlilik değerleri sınırsız bulunur (Bowlin,1998,5).

Veri Zarflama analizine yönelik yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak kullanılan yöntem Charnes Co-

oper ve Rhodes tarafından geliştirilen ölçeğe göre sabit getiri (Constant Returns to Scale-CRS) yöntemidir. İlk geliştirilen Veri Zarflama Modeli olması nedeniyle önemlidir. CRS modelleri firmaların teknik etkinliği ile ölçek etkinliğini birlikte gösteren toplam etkinlik ölçüsünü vermektedir. Daha sonraları Banker, Cooper ve Channes tarafından geliştirilen ölçeğe göre değişken getiri (Variable Return to Scale -VRS) modeli firmaların etkinliğini saptamaya yönelik yapılan çalışmalarda yaygın olarak kullanılmıştır (Banker, Charles, Cooper, 1984, 1078).

Maksimize edilecek olan VZA oranı ;

$$h_0 = \frac{\sum_{r=1}^s u_r y_{r0}}{\sum_{i=1}^m v_i y_{i0}} \quad (1)$$

Bu modelin kısıtı şu şekildedir ;

$$h_0 = \frac{\sum_{r=1}^s u_r y_{rj}}{\sum_{i=1}^m v_i y_{ij}} \leq 1; \quad j = 1, 2, \dots, n$$

$$\frac{u_r}{\sum_{i=1}^m v_i x_{i0}} > \epsilon; \quad r = 1, \dots, s$$

$$\frac{v_i}{\sum_{i=1}^m v_i x_{i0}} > \epsilon; \quad i = 1, \dots, m$$

Modelde

$y_{ij}, x_{ij} > 0$ olmak üzere çıktı ve girdi değişkenleri

$j = 1 \dots, n$ adet firmayı

$i = 1 \dots, m$ girdilerini kullanan ve $r = 1 \dots, s$ çıktılarının miktarlarını temsil etmektedir.

$j = i \dots, n$ 'e kadar olan firmalardan herhangi biri değerlendirme için diğerlerinden ayrılır. Bu firma çıktı odaklı diğer firmalara uyum gösterecek ve yukarıdaki eşitlikte maksimize edilmek üzere fonksiyona yerleştirilecektir. Böylece ilgili sınırlamalar nedeniyle firma çıktısının maksimum etkinlik puanı ise $h_0^* = 1$ olacaktır. (Bowlin, 1998, 6)

Denklem 1'deki formülasyon, VZA'nın mühendislik ve sosyal bilimlerde kullanılan tek girdi ile tek çıktılı orandaki etkinlik ölçümleriyle ilişkilendirilmesini kolaylaştırır. Bunun sonucunda, denklem 1, bu disiplinlerde kullanılan tek girdiye tek çıktı etkinlik ölçümlerini, çoklu girdi ve çoklu çıktı durumlarına da kullanılabilir şekilde genelleme sağlamıştır. Yıldız (*) modelin çözümünden elde edilen bir optimal değere işaret eder. Ayrıca, h^* , girdi ve çıktı değişkenleri için kullanılan ölçüm birimleri sabit miktardadır. Denklem 1'deki pay bir dizi istenen çıktıyı ve payda ise bu çıktıları elde etmek için kullanılan girdilerin toplamını temsil etmektedir. Bu oranın sonucu, muhasebe ve diğer analiz tiplerinde kullanılan oran formlarına benzer bir sayısal değerdir. Bu orandan elde edilen h_0 değeri $0 \leq h_0^* \leq 1$ 'dir. Ve $h_0^* = 1$ 'in tam etkinliği temsil ettiği ve $h_0 \leq 1$ ise verimsizliğe işaret ettiği bir verimlilik oranı olarak yorumlanabilir (Bowlin, 1998,7).

Denklem 1'de de görüleceği gibi, h_0^* bu verinin bir VZA için izin verdiği en yüksek değerdir. u_r^* ve

v_i^* değerleri daha yüksek bir h_0^* sonucu için sınırlamalara katkıda bulunur. Aşağıdaki eşitlik ile bu sınırlamalar için göreceli bir değerlendirme yapılır.

$$\frac{\sum_{r=1}^s u_r y_{rj}}{\sum_{i=1}^m v_i y_{ij}} = 1 \quad \text{en uygun durumu için bazı } j \text{ değerleri alınır (Bowlin, 1998,8).}$$

Etkinlik değerlendirmeleri, listelenen her bir firmanın değerleri VZA uygulamasına tabi tutarak elde edilebilir. Bunu uygulamak için gerekli bilgisayar programları mevcuttur ve bu çalışmanın uygulamasında bu programlar çerçevesinde yapılacaktır.

Veri Zarflama Analizinin daha geniş bir uygulaması yapıldığında aşağıda gösterildiği gibi, girdi ve çıktılardaki verimsizlik nedeni ve miktarının hesaplaması mümkün olur. VZA uygulamaları genellikle **göreceli etkinliği** ortaya koyar. Bu nedenle, değerlendirilen herhangi bir firma için optimizasyon değerlemesi firma faaliyet birimlerinin ve performansının göreceli etkileneceği anlamına gelmektedir.

3. VERİ ZARFLAMA ANALİZİ UYGULAMASI

Veri Zarflama Analizinin uygulamasında Charnes, Cooper, Rhodes (CCR) tarafından geliştirilen Ölçeğe Göre Sabit Getiri (CRS) modeli kullanılmıştır. Modelin Uygulamasında DEAP-XP bilgisayar yazılımı kullanılmıştır. Yazılım Avustralya *New England Üniversitesi Etkinlik ve Verimlilik Analiz Merkezi* tarafından geliştirilmiş, Akademik çalışmalar için ücretsiz olarak internet üzerinde kullanıcılara sunulmaktadır. (www.uq.edu.au/economics/cepa/deap.php).

3.1. Değişkenlerin Belirlenmesi

VZA modelinde kullanılan değişkenler bankaların etkinlik kriterleri ile bağdaşmalarına göre seçilmiştir. VZA modelinde kullanılmak üzere dört değişken belirlenmiştir. *Krediler ve Faaliyet Gelirleri (Faiz Gelirleri, Ücret ve Komisyon Gelirleri)* çıktılar olarak; *Mevduat ve Faaliyet Giderleri (Faiz, Personel, Faiz dışı giderler toplamı)* de girdiler olarak belirlenmiştir. Bu değişkenlerin belirlenmesinde bankacılık faaliyetinin verimliliğini açıklama düzeyleri kriter olarak alınmıştır. Benzer uygulamanın 2010 yılında Avrupa bankalarının etkinliğinin karşılaştırmalı olarak incelendiği bir çalışmada da kullanıldığını görmekteyiz (Casu, Molyneux, 2010, 1869). Seçilen veriler Türkiye Bankalar Birliği tarafından kamuya açıklanması zorunlu tutulan bilgilerle sınırlandırılmıştır. Dört değişken Tablo 3’de verilmiştir. Veri setinde dönem olarak 2008/9 -2012/9 arası alınmıştır. Veri Setinin bu şekilde belirlenmesinde, Tablo 1’de görüleceği üzere yabancı sermayeli bankaların Türk Bankacılık Sektörüne katılımın olgunlaştığı dönem olmasıdır. Tablodan anlaşıldığı üzere uygulamanın yapıldığı dönemde sistemin tamamını etkileyecek yabancı katılımlar ve çıkışlar olmamıştır.

Tablo: 3
VZA Uygulama Değişkenleri

Çıktılar	Girdiler
Krediler Faaliyet Gelirleri	Mevduat Faaliyet Giderleri

3.2. Veri Zarflama Analizi Uygulama Sonuçları

Uygulamada, Türkiye’deki mevduat bankalarından şube bankacılığı yapan yerli ve yabancı sermayeli bankaların verileri kullanılmıştır.

Uygulamada, Türk mevduat bankacılığına 2008 ve sonrası olarak baktığımızda, ölçek yapısı dikkate alınmadığında, yabancı sermayeli bankaların göreceli olarak daha etkin olduğu görülmektedir. 2008 yılı içinde 10 tane yabancı sermayeli banka içinde 5’nin göreceli olarak faaliyetlerinde etkin olduğunu Türk Sermayeli bankalardan 13 tanesinin içinde sadece 1 tanesinin etkin olduğunu görmekteyiz. 2009 yılı içinde ise Yabancı sermayeli bankalardan 3 tanesi göreceli olarak etkin iken Türk Sermayeli bankaların etkin olmadığı görülmektedir. 2011 yılında Yabancı sermayeli etkin banka sayısı göreceli olarak 2’ye düşmüş, Türk Sermayeli bankalardan da 2 tanesi göreceli olarak etkindir. 2011 yılında 2 yabancı sermayeli banka göreceli olarak etkin iken Türk sermayeli bankaların göreceli olarak etkin olmadığını görmekteyiz. 2012 yılında ise 2 yabancı sermayeli bankaya karşılık 1 Türk sermayeli bankanın görece olarak etkindir.

Bu genel değerlendirmede sonra, banka ölçeğinde değerlendirme yaptığımızda yabancı sermayeli bankalardan Soci t  G n rale (SA) 2008- 2012 yılları arasında en etkin banka olduğu görülmektedir. Bankanın bu etkinliği sağlamasındaki temel faktörün şube sayısının son 5 yıl içinde arttırmaması aynı ölçekte faaliyette bulunması ve bakir alanlarda kredi faaliyetinde bulunarak belli bir müşteri portföyle çalışması şeklinde değerlendirmek mümkündür. Soci t  G n rale (SA)’yı bu yapısından dolayı değerlendirme dışı tutarsak, diğer yabancı sermayeli bankalardan Denizbank’ın 2008-2010 arası etkin olduğu sonrasında bunu kaybettiğini, benzer şekilde Finansbank’ın 2008 ve 2009 etkin olduğu takip eden yıllarda etkinliğinin düştüğünü görmekteyiz. Diğer yabancı sermayeli bankalardan yalnızca ING bankın 2012 yılında etkinlik gösterdiği görülmektedir. Diğer bir yabancı sermayeli banka olan Fibabank 2008-2012 yılları arasında göreceli olarak 1 .0 yakın etkinlik gösterse de bunun d şk ölçekte bankacılık yapması olarak değerlendirmekteyiz.

Tablo 3
Veri Zarflama Analizine Göre Bankaların Göreceli Etkinlik Sonuçları

Bankalar	2012	2011	2010	2009	2008
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	0.758	0.641	0.682	0.762	0.781
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1.000	0.889	0.878	0.790	0.794
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	0.921	0.855	0.846	0.847	0.793
Akbank T.A.Ş.	0.967	0.857	0.841	0.923	0.880
Alternatif Bank A.Ş.	0.849	0.824	1.000	0.912	1.000
Anadolubank A.Ş.	0.801	0.788	0.836	0.885	0.959
Şekerbank T.A.Ş.	0.790	0.679	0.742	0.880	0.902
Tekstil Bankası A.Ş.	0.851	0.731	0.865	0.868	0.976
Turkish Bank A.Ş.	0.601	0.576	0.780	0.627	0.730
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	0.840	0.811	0.788	0.807	0.823
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	0.885	0.876	0.876	0.889	0.892
Türkiye İş Bankası A.Ş.	0.880	0.768	0.759	0.799	0.816
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	0.975	0.924	1.000	0.902	0.873
Citibank A.Ş.	0.770	0.586	0.683	0.743	0.838
Denizbank A.Ş.	0.870	0.883	1.000	1.000	1.000
Eurobank Tekfen A.Ş.	0.668	0.511	0.516	0.707	0.799
Finans Bank A.Ş.	0.952	0.850	0.948	1.000	1.000
Fortis Bank A.Ş.			0.825	0.921	1.000
HSBC Bank A.Ş.	0.912	0.829	0.910	0.979	0.994
ING Bank A.Ş.	1.000	0.818	0.941	0.928	0.861
Fibabanka A.Ş.	0.905	1.000	0.809	0.906	0.991
Société Générale (SA)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Turkland Bank A.Ş.	0.794	0.673	0.709	0.831	1.000
Ortalama	0.863	0.789	0.836	0.865	0.900

SONUÇ

Türk Ticari Bankacılığını ölçek olarak (Aktif toplamı, mudi sayısı gibi) farklı büyüklüklerde değerlendirmek gerekir. Türk Ticari bankacılığının aktif toplamının % 80'ni tablo 2'den görülebileceği gibi 7 bankanın elindedir. Bu bankaların 3 tanesi kamu sermayeli bankalardır. Diğer 4 bankanın 3'ünde yabancı ortakların payları olmakla birlikte yönetim ağırlıklı olarak Türk yatırımcıların elindedir.

Türkiye'de yabancı sermayeli bankaların etkinliğinin incelendiği bu çalışmada yabancı sermayeli bankaların kredi hacmi, sermaye gibi düşük ölçekte bulduklarından, sektör içinde göreceli olarak Türk sermayeli bankalara göre başarılı oldukları görülmektedir. Ancak bankacılık faaliyetlerine büyüklüğü ve katma değeri gösteren temel göstergelerden olan aktif büyüklüğü, kredi hacmi, müşteri sayısı, şube sayısı gibi kalemlerle değerlendirildiğinde ise yabancı bankaların çok etkin olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu açıdan Veri Zarflama Analizi yönteminin ölçek büyüklüğünü göz arda etmesi, yöntemi etkinlik test aracı olma açısından ayrıca tartışmalı hale getirmektedir.

KAYNAKÇA

- AKGÜÇ Öztin, (2007), “Türkiye’de Yabancı Bankalar” **Muhasebe ve Finans Dergisi** - Sayı 36, ss.6-17
- APAK Sudi, (2007), Yabancı Bankalar ve Bankacılık Kanunu, **Muhasebe ve Finans Dergisi** - Sayı 36, ss.18-25
- ARICAN Erişah, YÜCEMEMİŞ T. Başak, KARABAY E. Melisa, İŞİL Gökhan, Türk (2011) **“Bankacılık Sektöründe Ölçek Ekonomileri, Pazar Hakimiyeti Ve Rekabet Gücü, Maliyet Etkinliği Ve Ölçek Ekonomilerine İlişkin Ekonometrik Bir Uygulama”** İstanbul, Bankalar Birliği Yayınları, Yayın No:278,
- BANKER D Rajiv, CHARNES A., COOPER W.William , (1984), “Some Models for Estimating Technical and Scale Inefficiency in Data Envelopment Analysis”, **Management Science** , Vol.30, pp.1070-1088
- BAYKAL C. Murat, (2007), “Hukuki Boyutlarıyla Finansal Krizler”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 60, s.33-48
- BOWLIN F. William (1998), “Measuring Performance ; An Introduction to Data Envelopment Analysis”, **Journal of Cost Analysis** , p.1-18
- BOWLIN F. William (1999), “An analysis of the financial performance of defense business segments using data envelopment analysis”, **Journal Accounting and Public Policy**, p.290-305
- BOYACIOĞLU A. Melek (2003), “1980 Sonrası Türk Bankacılık Sektöründeki Gelişmeler, Krizlerin Sektör Üzerindeki Etkileri ve İyileştirici Öneriler” **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 1 sayı 9, ss.523-538
- CASU Barbara, MOLYNEUX Philip (2003): A Comparative Study of Efficiency in European Banking, **Applied Economics**, Vol. 35, pp.1865-1876
- FEROZ, E.H., KIM S, RAAB R.L. 2003,, “Financial Statement Analysis: A Data Envelopment Analysis Approach,” **Journal of the Operational Research Society** Vol.54, pp.50-63
- LOVELL Knox, (1993), “Production Frontier And Productive Efficiency”, **The Measurement of Productive Efficiency**, Ed. by Harold O. Fried, Shelton S. Schmidt and C. A. Knox Lovell, New York, Oxford University Pres, , pp.1-67.
- LUIS R. Murilla, JUAN A. Vega, (2001) “The Use Of Parametric And Non-Parametric Frontier Methods To Measure The Productive Efficiency İn The İndustrial Sector : A Comparative Study”, **Journal of Production Economics**, V. 69
- OKTAR Suat, DALYANCI Levent, (2010), “Finansal Kriz Teorileri ve Türkiye Ekonomisinde 1990 Sonrası Finansal Krizler” **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt 29. Sayı. 2. s.1-22
- SIRMA İbrahim, (2008), **“Finansal Etkinliğe Parametrik ve Parametrik Olmayan Yaklaşımlar”** İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi
- TARIM, Armağan (2001), **Veri Zarflama Analizi: Matematiksel Programlama Tabanlı Görelî Etkinlik Ölçüm Yaklaşımı**, Ankara, Sayıştay Yayınları
- TEKEBAŞ, O. Güniz. (2005). “Türkiye’de Finansal Entegrasyon Süreci ve Bankacılıkta Yabancı Sermaye”, **TASAM Stratejik Raporu**, 12: 12–43.

YAVUZ, İlknur, (2003), **Verimlilik ve Etkinlik Ölçümüne Yeni Yaklaşımlar ve İllere Göre İmalat Sanayiinde Etkinlik Karşılaştırması**, Ankara, MPM yayınları,

YAĞCILAR G. Gamze, (2011), **Türk Bankacılık Sektörünün Rekabet Yapısının Analizi**, Ankara BDDK Yayınları

YOLALAN Reha, (1991) “Parametresiz Etkinlik Ölçütleri ve Veri Zarflama Analizi”, **I. Verimlilik Kongresi. Bildiriler**, MPM Yayınları

İNTERNET KAYNAKLARI

BDDK, (2001) Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı,

[http://www.bddk.org.tr/Raporlar/ Diger_Raporlar](http://www.bddk.org.tr/Raporlar/Diger_Raporlar) (15.12.2013)

BDDK, (2004), <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar> (10.12.2013)

OSMANLI BANKASI ARŞİV VE ARAŞTIRMA MERKEZİ, <http://www.obarsiv.com/ob-tarih.html> (08.01. 2013)

TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ (www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/4) (10.12.2013)